

SEÇİM VE SAĞLIK: Adalet ve Kalkınma Partisi

OSMAN ELBEK

Yaklaşık üç hafta sonra bir seçim gerçekleşecek bu ülkede. Ancak bu seçim, sadece cumhurbaşkanının kim olacağını belirlemeyecek aslında. Siyasi iktidarı, başka bir ifadeyle sağlıktan eğitime, sosyal güvenlikden çevreye kadar hayatın tüm alanlarında nasıl bir gelecek istediğimizi de bu seçimle belirleyeceğiz.

Öte yandan hepimiz aslında bu seçimin başkanlık rejimini onaylamak ya da onaylamamak olduğunun da farkındayız. Çünkü eğer var olan muktedir seçilirse, ne Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM)'nin ne de orada faaliyet gösterecek siyasi partilerin bir hükmü kalacak. Bu gerçeğe rağmen, yine de siyasi partilerin seçim bildirgeleri ihmal edilmemesi gereken bir konu. İşte bu yazı dizisi, halen TBMM'de temsil edilen partilerin yayımladıkları seçim beyannamelerini sağlık penceresinden irdelemeyi hedefliyor. İlk yazımızın konusu halen iktidarda olduğu için doğal olarak Adalet ve Kalkınma Partisi...

Adalet ve Kalkınma Partisi Seçim Beyannamesi (<http://m.akparti.org.tr/site/dosya/59647>)

Bu dönemdeki uygulamalarıyla TBMM'yi kendi grubu dışında işlevsizleştiren ve önümüzdeki dönemde de fiilen yok hükmüne getirmeyi hedefleyen bir politikanın mimarı olan AKP, seçim beyannamesine tarihin bir ironisi olarak "Güçlü Meclis" vurgusuyla başlıyor.

Beyannamenin tümü 360 sayfa. İlginç olarak "Sağlık" başlıklı bir alt bölüm yok. Ancak sağlık hizmetlerinin ağırlıklı anlatıldığı "Sağlıklı Nesiller" başlıklı oniki sayfalık bir bölüm var. Ayrıca altı sayfalık bir "Sosyal Güvenlik" bölümü de var. Her iki bölüm de beyannamenin diğer konularında olduğu gibi "Neler Yaptık" ve "Neler Yapacağız" başlıklı alt bölümlerden oluşuyor.

Sağlıklı Nesiller bölümünün girişi başlığından da anlaşılacağı üzere "nesil yetiştirme" vurgusu ile başlayıp "kaliteli ve ekonomik sağlık hizmet sunumu" ile devam

ediyor. İlginç olarak bu bölümde; var olan sağlık sisteminin sürdürülemezliğinin aşikar bir yansıması olarak sistemin "sürdürülebilir politikalarla desteklenmesi" ve bu kapsamda "Avrupa ve Batı Asya'nın sağlık üssü ve sağlık turizminin cazibe merkezi" olma hedefi tanımlanmış.

Özetle; giriş bölümünde kolaylıkla totaliter bir siyasi iktidarın politikasına meşruiyet sağlayacak biçimde “her türlü bağımlılıktan uzak nesillerin yetişmesi” dikkat çekmekte. Ayrıca yine bu bölümde Sağlıkta Dönüşüm Programı ile şekillendirilen tüketim eksenli sağlık sisteminin sürdürülebilirlik sorununun, sağlık turizminden elde edilecek kaynaklarla sağlanacağını hedeflendiğinin (ya da umut edildiğinin) örtük de olsa belirtilmesi önemli. Son olarak “koruyucu ve önleyici sağlık hizmetleri”nin bu ekonomik bakışın sonrasında ve giriş bölümünün en sonunda bir cümle ile yer alması AKP’nin önceliklerini tarif etmesi açısından dikkat çekici.

Sağlıklı Nesiller bölümünün *Neler Yaptık* alt başlığı, hemen tüm sağ siyasi iktidarların klasik tanımı olan “iktidarımız döneminde çağ atladık” ibaresiyle başlıyor.

Bu bölümde şu ana başlıklar dikkat çekiyor:

- Kaynakların öncelikli ve gerekli sağlık konularına harcanıp harcanmadığı tartışmasını yapmaktan imtina ederek AKP iktidarı döneminde gözlenen sağlık harcamaları artışı
- Sağlıkta Dönüşüm Programı öncesi Türkiye’de var olan sağlık sisteminin sorunlu ve köhnemiş yönlerinin hatırlatılması
- “Vatandaşlarımızı (hekimlerin) özel muayenelerindeki yüksek ücretlere mahkum olmaktan kurtararak” gibi kışkırtıcı bir giriş ifadesiyle özel hastanelerin sisteme entegre olduğunun belirtilmesi
- “Tam Gün Yasası ile vatandaşlarımızın özel muayenelere gitme mecburiyetini büyük ölçüde azalttık” ifadesiyle tanıtılan hekimlere getirilen tam gün çalışma zorunluluğu
- “Vatandaşlarımızın tümü(nün) sağlık hizmetlerinden aynı standartta faydalanması” cümlesi ile ifade edilen Genel Sağlık Sigortası sistemi
- Yeşil Kart’ın içeriğinin genişlemesi ve acil, kanser, yoğun bakım ve kimi özellikli alanlarda sistem bünyesinde sunulan ücretsiz sağlık hizmetleri
- Anne Dostu Hastane Programı, Bebek Dostu Hastane uygulaması, Misafir Anne Projesi gibi üremeye yönelik projeler
- İlaçtaki KDV oran düşürülmesi ve fiyatlandırma sistem değişikliği sayesinde ilaç fiyatlarının ucuzlatılması
- Sağlık hizmetlerine erişimi kolaylaştıran aile hekimliği ve evde sağlık bakım hizmeti düzenlemeleri
- Uyuşturucu ve tütün bağımlılığıyla mücadele programları
- “Fonksiyonel ve modern mimari anlayışa sahip” ve “yüksek standartlarda sağlık hizmeti sunumu” ifadeleriyle tanıtımı yapılan Şehir Hastaneleri Projesi
- Yıllar içerisinde artan hekim, hemşire ve ebe sayısı

Neler Yaptık bölümü topluca değerlendirildiğinde; diğer bölümlerde olduğu gibi sağlık alanında da AKP 16 yıl öncesinin sorun ve korkularını hatırlatmakta. Zaten beyannamenin genel ruhu da bu bakış açısıyla uyumlu.

Öte yandan beyannamede sağlık alanı ile ilgili yer verilen temel vurgular sağlık hizmetlerinin tüketiminin artması üzerine inşa edilmiş durumda. Kuşkusuz AKP öncesi dönemin sağlık

hizmetinin ağırlıkla istihdama dayalı biçimde inşa edilmiş olmasının Emekli Sandığı kesimi dışındaki insanlarda yarattığı sorunlar düşünüldüğünde bu tercihin toplumda yaygın bir karşılığı olduğunu düşünmek ve kabul etmek gerekli. Zaten Emekli Sandığı dışındaki kesimlerde doğrudan önemli karşılık bulacak olan

**TAM GÜN
HEKİMLERİMİZ SADECE
HASTANEMİZDE GÖREV
YAPMAKTADIR**

muayenehane vurgusunun ve hekimlere getirilen tam gün çalışma zorunluluğunun kışkırtıcı cümlelerle beyannamede yer alması bu çerçevede “puan / oy toplayıcı” bir hakikate karşılık geliyor.

Son olarak yine dünkü sağlık sisteminde devletin yurttaşlar arasında ayrımcılık yapan sosyal güvence sistemi karşısında kendisini değersiz hisseden Emekli Sandığı dışı kesimler için genel sağlık sigorta sisteminin, herkesi piyasa karşısında eşitlediği için “aynı standart” vurgusu ile ifade edilmesi toplumun geniş kesimleri için çok anlamlı –ki bu durum Beyanname’nin “Sosyal Güvenlik” bölümünde daha da ayrıntılı olarak işlenmiş. Benzer biçimde Yeşil Kart’ın içeriğinin genişlemesi, ilaçların ucuzlatılması ve halen sistem bünyesinde yurttaşlara sunulan ücretsiz sağlık hizmetlerinin özel olarak vurgulanması, ücretsiz sağlık hizmetlerinin toplum için ne kadar anlamlı, hayati ve aynı zamanda toplumsal karşılığının da ne denli yüksek olduğunun kanıtı aslında.

Ancak AKP’nin Seçim Beyannamesi’nin, partinin ataerkil ve totaliter zihniyet dünyasına ışık tutacak biçimde üreme ile ilgili hizmetlere ve bağımlılık konusu üzerinden sağlık aracılığıyla “nesil yetiştirme” konusuna insanı korkutacak ve ürkütecek biçimde önem gösterdiğini de görmek gerekiyor.

Bununla birlikte AKP, kendi beyannamesinde, kendi döneminde artan sağlık tüketiminin gerekli olup olmadığı tartışmasına hiç değinmemekte. Benzer biçimde artan sağlık hizmet tüketimi nedeniyle artan harcama miktarının karşılığı ile uyumlu olacak biçimde temel sağlık ölçütlerinde nasıl bir iyileşme yaşandığını da ifade etmemekte. Çünkü AKP, aslında Türkiye'nin sağlık ölçütlerinin artan bu tüketim ve harcama ile kıyaslanmayacak oranda kötü olduğunun farkında. Bu nedenle Türkiye'nin temel sağlık ölçütlerini, sağlıkta benzer harcama yapan ülkeler yerine Türkiye'nin 16 yıl öncesi ile kıyaslayarak kolayca "puan / oy alma" derdinde.

AKP Seçim Beyannamesi, artan sağlık tüketiminin aciller başta olmak üzere sağlık sistemini nasıl işlevsizleştirdiğini ve altından kalkılamayacak noktaya getirdiğini görmek ve göstermek de istemiyor. Yine bu dönemde sağlık hizmet alanının şiddet ortamına dönüşmesine, sağlık çalışanlarının tükenmesine, uygulamaya konulan performans politikası nedeniyle sağlık hizmet sunumunun ticarileşmesine ve sağlık değil para kazanmak için hizmet sunumunun patlamasına da beyannamede bir cümle ile olsa dahi değinmiyor.

Sağlıklı Nesiller bölümünün *Neler Yapacağız* alt başlığı ise içerik ve uygulamalarının aksine lafzı olarak dünyaya meydan okuyan AKP söylemi ile uyumlu biçimde sağlık alanında dünyaya "rol model" olunacağı vurgusu ile başlıyor.

Bu bölümde ise şu ana başlıklar dikkat çekiyor:

- Yerli (ve milli) bir üretim ve kişiye dayalı tıp uygulamalarını geliştirme
- Sağlık turizminde kapasite geliştirme
- Birinci basamak sağlık sistemini güçlendirerek etkinliğini artırma
- Acil servis ile evde sağlık hizmetlerini revize etme ve alt yapısını güçlendirme
- Sağlık çalışan sayısını ve şehir hastaneleri yatak sayısını artırma
- Bütünleşik sağlık hizmet modelini hayata geçirme
- Anne ve çocuk sağlığını geliştirme
- Sağlıkta aktif iletişim politikaları uygulama

Neler Yaptık bölümüne göre daha kısa olan bu bölümün temel ruhunu da aynı önceki bölümde olduğu gibi sağlık hizmetlerinin tüketiminin artması oluşturuyor. Zaten bu kapsamda şehir hastaneleri vurgusu önemli bir yer tutuyor.

Ancak ilginç olan AKP'nin seçim beyannamesi, Sağlıkta Dönüşüm Programı'nın yarattığı sorunları, sorunun adını koymadan *Neler Yaptık* bölümünde vaad olarak sunmakta.

Bu bağlamda birinci basamak sistemini güçlendirme ve acil servis hizmetlerinin revize edilmesi başlığı altında topluma vaad olarak sunulan ifadelerin hepsi bu iki hizmetin bugün itibariyle işlemediğinin de kanıtı aslında. Benzer biçimde bütüncül sağlık hizmet modellerini hayata geçirmenin vaad edilmesi, bugün itibariyle insana ve sağlığa bütüncül yaklaşılmadığının da kabulü.

Neler Yapacağız bölümünde yer verilen vaadler arasında bulunan “sağlıkta aktif iletişim politikaları” ise AKP'nin sağlığa tümüyle “tüketici” eksenli baktığını ve “sağlıklı hayat tarzı” ile “sağlığı geliştirme” politikalarını tüketicilerin bir ödevi olarak gördüğüne işaret ediyor. Bu bağlamda şeker fabrikalarının özelleştirildiği, hemen her yere termik santrallerin inşa edildiği, nehirlerin kansere yol açan ağır metallerle kirlendiği ve ulusötesi bütün şirketlerinin kazançlarını azami noktaya çıkardığı bu ülkede; “sağlığa zararlı gıda ürünlerinin yanıltıcı ve yanlış yönlendirici tanıtım faaliyetlerine tedbir” almakla, “etiket ve ambalajları, tüketicileri daha doğru bilgilendirecek şekilde

düzenlemek”le, “gıda ambalajlarındaki mevcut bilgileri görünür hale getirmek”le ve “sağlık dostu işletme sertifikasını hayata geçirmek”le sağlıklı kalmanın sağlanabileceğini düşünüyor AKP.

Öte yandan sağlık çalışanlarına yönelik şiddetin nasıl önlenebileceği, sağlık çalışanlarının talep ettiği yıpranma payı ve özellikle emekli sağlık çalışanlarının ekonomik sorunlarının nasıl çözüleceğine dair tek bir vaadin yer almadığı bu bölümde “Geleneksel ve tamamlayıcı tıbbın kanıta dayalı” biçimde sağlık sistemine

entegrasyonu ifadelerine yer veriliyor. Kuşkusuz “geleneksel tıp” ile “kanıt” kavramının aynı cümlede bir oksimoron ifade olarak yer alması, AKP’nin (bilimsel) “kanıt”tan ne anladığını da ortaya koyuyor.

Son olarak *Neler Yapacağız* bölümü “Bütün bu gayretlerimizin sonucunda halkımızın sağlık hizmetlerinden genel memnuniyet oranını yüzde 71.7’den yüzde 80’lerin üzerine çıkacağız” ifadesiyle bitirilerek, çok özlü biçimde, sağlık alanındaki temel hedefin sağlıklı kalmak ve iyileşmek – esenlenmek değil, müşterinin / tüketicinin memnun edilmesi olduğu da ifade edilmiş oluyor.

SEÇİM VE SAĞLIK: Cumhuriyet Halk Partisi

OSMAN ELBEK

27. Dönem Milletvekili Genel Seçimleri öncesinde partilerin yayımladıkları seçim dokümanlarını sağlık penceresinden irdelemeyi hedeflediğimiz dizinin ikinci yazısı ana muhalefet partisi olan Cumhuriyet Halk Partisi (CHP)'ne ayrıldı.

Cumhuriyet Halk Partisi Seçim Bildirgesi (<http://secim2018.chp.org.tr/files/CHP-SecimBildirgesi-2018-icerik.pdf?1=1>)

“Millet İçin Geliyoruz” mottosuyla hazırlanan bildirge toplam 244 sayfa. CHP'nin ne olduğunun anlatımıyla başlayan bildirgenin adı konulmamış ilk bölümünde **“Demokrasi: Hak, Hukuk, Adalet”**, **“Ekonomi: Çokça Üretim, Hakça Bölüşüm”**, **“Parasız, Nitelikli, Eşit Eğitim”**, **“Toplumsal Barış, Kürt Sorunu”** ve **“Dış Politika: İstikrar ve İtibar”** konuları öne çıkartılıyor. Şzazlı Sadi, Mustafa Kemal Atatürk, Kuan-Tzu ve Yaşar Kemal'in sözleriyle zenginleştirilen bu bölümlerde öncelikle bu alanlarda Türkiye'nin yaşadığı sorunlar, sorunların nedeni ve sonrasında da CHP'nin çözüm önerileri sıralanıyor. Bu bölümün sağlık açısından karşılığı **“Hakça Paylaşım Programı”** başlığı altında ifade edilen *Aile Sigortası...*

Cumhuriyet Halk Partisi, vaad ettiği *Aile Sigortası*’nın temel hedefini “yoksulluktan muzdarip hanelerin gelir seviyesini, reel ortanca gelirin yarısına yükseltmek” olarak tanımlıyor. CHP, *Aile Sigortası*’nın yoksul hanelere yapılan sabit gelirden farkını ise; sağlanacak desteğın hanelerin durumuna ve mevcut gelirlerine göre değışecek bir oranda olması ve bu sayede tüm hanelerin aylık gelirinin 1.000 TL’nin üstüne çıkarılması olarak ifade ediyor.

Ayrıca sigortaya geçişin ilk adımı olarak *Aile Maaşı* uygulamasının başlatılacağını ve halen Genel Sağlık Sigortası uygulaması kapsamında primleri devlet tarafından ödenen her hanedeki kadınların hesabına aylık 1.000 TL ödeme yapılacağını belirtiyor. Söz konusu bildirge, *Aile Maaşı* uygulamasının sadece ücret anlamına gelmediğini, aksine maaş bağlanan ailelere asgari ihtiyaçları da karşılayacak biçimde aylık 25 TL su, aylık 50 TL elektrik ve kış aylarında aylık 100 TL ısınma desteğini de kapsadığını vurguluyor.

Son olarak her 500 haneye bir aile danışmanının atanacağını ve aile hekimleriyle aynı binada faaliyet gösterecek olan bu danışmanların görevlerinin sorumlu oldukları ailelerin ekonomik ve sosyal sorunlarıyla doğrudan ilgilenmek olduğunu altını çiziyor.

Aile Sigortası – Maaşı önerisi çerçevesinde devlet tarafından sunulacak desteklerin miktarının mevcut koşullar altında yeterli olup olmadığı ayrı bir tartışma konusu olmakla birlikte, uygulamanın kendisi, sağlıklı yaşamının temel koşulunun yeterli gelir, temiz su ve ısınma hakkından geçtiğini kabul etmesi açısından önemli. Ayrıca bu önerinin **“Hakça Paylaşım”** başlığının altında sunulması, verilecek desteğın hayırseverlik kapitalizminin ötesinde insan – yurttaş hakkı kavramını gündeme getirmesi açısından da çok değerli. Son olarak sağlanacak bu yurttaş hakkının kadınları özel olarak hedef alması toplumsal cinsiyet eşitsizliğini aşmak açısından da kıymetli.

Sağlık konusu, CHP’nin seçim bildirgesinin adı konulmamış ikinci bölümünde **“Kamu Yönetimi ve Hizmetleri”** başlığının altında -Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP)’nin bildirgesinden farklı olarak- doğrudan **“Sağlık”** başlığı altında yer almakta. Benzer biçimde bu bölüm, sağlığa erişimde eşitliğini vurgulaması, halk sağlığı ve koruyucu hizmetleri ayrı bir ana başlık olarak ele alması, sağlık sistemini basamaklandırarak analiz etmesi ve sağlık çalışanlarını özel olarak gündeme almasıyla AKP’nin seçim beyannamesinden farklılaşıyor.

Bununla birlikte sağlık bölümünün ilk konusu olan **“Sağlığa Eşit Erişim”** başlığı aslında yanlış bir tanımlama. Çünkü bu bölümde ifade edilen tüm vaatler aslında sağlık hizmetlerini kapsıyor. Sağlığın, sağlık hizmetlerine indirgenemeyecek orandaki genişliği dikkate alındığında bu bölümün başlığının “Sağlık Hizmetlerine Eşit Erişim” biçiminde revize edilmesi ve bu revizyonun biçimsel olmayıp öze dair bir değışiklik olduğunu fark edilmesi zorunlu.

“Sağlığa Eşit Erişim” bölümü beş alt bölümden oluşuyor. Bu bölümler;

1. Hak Temelli ve Ücretsiz Sağlık Hizmeti
2. Kadınlar ve Çocuklar
3. Engelliler
4. Tutuklu ve Hükümlüler
5. Özel İhtiyaçları Olanlar

“Sağlığa Eşit Erişim” başlığı altında tanımlanan tüm sağlık hizmetlerinin ücretsiz olacağının ifade edilmesi, sağlık hizmetlerinde katılım payı ve ilave ücretlerin kaldırılacağının ve sigorta prim ödemesinin sağlık hizmetlerine erişim için ön koşul olmaktan çıkartılacağının belirtilmesi, toplumun sağlık hizmetlerine hak temelli ve ücretsiz biçimde ulaşabilmesi açısından çok değerli.

Benzer biçimde hasta olan yurttaşların sağlık kurumlarına erişim için kullanacakları toplu taşıma hizmetlerinin ücretsiz olacağının belirtilmesi, CHP’nin, sağlık hizmetlerini sadece “hekim muayenesi” ya da “tetkik” konumuna indirgemediğini göstermesi açısından kıymetli.

Yine bu bölümde sevk sisteminin getirileceğinin belirtilmiş olması Türkiye’de yaşanan sağlık kaosunu önlemek açısından önemli bir zemin sunmakta.

CHP’nin Seçim Bildirgesi, kadınlar ve çocuklar için bütün doğumların her yerde ücretsiz ve sağlık personeli yardımıyla gerçekleştirileceğini, ayrıca doğumlarda alınan tüm fark ücretlerinin kaldırılacağını vaad ediyor. Ancak bu kapsamda yapılan ücretsiz vurgusunun kamu hastaneleriyle sınırlı olmaması, hem gerçekleşme olasılığı hem de kamusal kaynakların

toplumsal sorumluluk açısından akılcı kullanımı yönünden yeniden değerlendirilmesini zorunlu kılıyor. Ama aile planlanmasına yönelik AKP iktidarının getirdiği (fiili) önlemlerin kaldırılacağı ve isteyen herkese aile planlaması hizmetlerinin ücretsiz sunulacağı ifade edilmesi Türkiye sağlık ortamı açısından kritik öneme sahip.

Engelli yurttaşların hastanelere servis araçları ile randevulu olarak ulaşımının sağlanacağı, bütün hastanelerde engelli karşılama birimlerinin oluşturulacağı, işitme engelliler için tercüman bulundurulacağı ve engelliler için evde fizik tedavi olanağının sağlanacağı bildirge kapsamında yer bulması, CHP'nin toplumsal yapının yarattığı engellilikleri önlemek istediğine ve farklılıklara yönelik özgülleşmiş programlar geliştirme isteğine işaret ediyor. Benzer biçimde AKP'nin seçim beyannemesinde tek bir satır yer verilmeyen tutuklu ve hükümlülere yönelik sağlık eksenli politikalar önerilmesi de CHP'nin sağlıkta herkesin farklılıklarla eşit olduğunu göstermeye çalıştığını düşündürüyor. Son olarak benzer bir bakış açısının yansıması olarak aile merkezleri ile entegre biçimde özel ihtiyaçları olan gruplar için ücretsiz bakım merkezlerinin kurulacağı belirtilmesi de çok değerli.

Ancak bu kapsamda anadilde sağlık hizmet sunumuna değinilmemiş olması ve obezite ile mücadele biçiminin bilinçlendirme, korunma, diyet ve tedavi programları gibi toplumsallıktan kopartılarak kişisel bir konuma indirgenmesi, CHP'nin seçim bildirgesinin sağlık hizmetleri çerçevesinde eksik kalan ve aksayan yönlerini oluşturmakta.

Sağlık bölümünün ikinci ana konusunu *“Halk Sağlığı ve Koruyucu Sağlık Hizmetleri”* oluşturuyor. Bu bölümün ayrı bir başlık olarak ele alınmış olması ve sağlıklı içilebilir su ile ücretsiz periyodik aşılanmanın ülke genelinde %100'e ulaştırılma hedefinin belirtilmesi,

Türkiye'nin tedaviye indirgenmiş ve her geçen gün aşı karşıtlığının yükselişe geçtiği bu dönemi dikkate alırsak çok değerli.

Benzer biçimde “geleneksel”, “tamamlayıcı” ya da “alternatif” gibi adları ifade etmese de “bilimsel olarak yararı kanıtlanmamış, halk sağlığını olumsuz etkileyen tedavi yöntemlerinin uygulanmasının önüne geç”ileceğinin vurgulanmış olması birey ve toplum sağlığını korumak açısından hayati.

Bu olumlu yönlerine rağmen halk sağlığı ve koruyucu sağlık hizmetlerinin bir parçası olarak “yaş gruplarına göre düzenli sağlık kontrolleri ve erken tanı testleri”nin yapılacağına ifade edilmiş olması dikkat edilmesi gereken bir konuyu oluşturuyor. Çünkü ülke ve dünya genelinde medikal endüstrinin insanlarda korku ve kaygılar yaratarak “sağlık kontrolleri” ve “erken tanı” konularını para kazanmak amacıyla çarptırdığını ve bu sayede gereksiz pek çok tetkikin check-up benzeri programlarla adeta bir salgın biçimine dönüştüğünü görmek gerekiyor. O nedenle konunun sadece “maliyet – etkin olduğu kanıtlanmış” kontrol ve tanı testleriyle sınırlandırılması, toplum genelinde hızla yayılan sağlıklı kalma hezeyanını önlemek açısından gerekli.

CHP Seçim Bildirgesinde yer alan sağlık bölümünün üçüncü, dördüncü ve beşinci ana konuları basamaklandırılmış sağlık hizmet sunumuna ayrılmış. Bu başlıklar topluca değerlendirildiğinde; CHP'nin bir ilke olarak sağlık hizmet sunumunda son yıllarda sağlanan kapsayıcılığı aynen devam ettireceği, ancak basamağa özgü ek uygulamaları hayata geçireceği anlaşılıyor. Bununla birlikte birinci basamağın temel birimi olan Aile Sağlığı Merkezleri'nin günümüz uygulamasının aksine bölgesel tabanlı faaliyet göstereceğinin belirtilmemiş olması önemli bir eksiklik. Öte yandan diş hekimleri, laboratuvar uzmanları ve diğer uzmanların da göre yapacağı “büyük ölçekteki Aile Sağlık Merkezleri”; her 100 bin kişi için açılacak “Kamu Tıp Merkez”leri ve Şehir Hastaneleri nedeniyle kent merkezinde kapatılan hastanelerin kapatılmayıp aksine alt yapı ve insan kaynakları açısından geliştirileceği ifade ediliyor.

CHP'nin Seçim Bildirgesi'nin bir yandan genel olarak kamu sağlık hizmet sunumu arttırmayı hedeflerken, diğer yandan ağız ve diş sağlığı alanında serbest (özel) çalışan diş hekimlerinden tanı ve tedavi hizmetlerinin alınacağını ifade etmiş olması ciddi bir paradoks. Bu bağlamda serbest (özel) çalışan diş hekimlerinden hizmet satın almanın, kamusal kaynakların toplumsal sorumluluk gereğince öncelikli ve akılcı olarak dağıtım ilkesi ile çeliştiğini de kabul etmek gerekiyor.

Cumhuriyet Halk Partisi, halen kurulmuş bulunan Şehir Hastaneleri'nin üniversite hastanelerine dönüştürüleceğini vaad ederek, Şehir Hastaneleri'nin kamuya getirdiği yıkıcı finans yükünü de zımnen kabul ediyor. Ancak bir yandan halen ekonomik darboğazda bulunan tıp fakültelerinin

“öğretim üyesi, personel, kaynak ve donanım ihtiyaçlarının karşılanacağı”nın altı çizilirken, diğer yandan Şehir Hastaneleri’nin üniversite hastanelerine dönüşmesinin tıp fakültesinin var olan sorunlarını katmerleştirmesinin nasıl önleneceği sorusu da bildirge kapsamında yanıtsız kalıyor. Bununla birlikte başta eğitim ve araştırma hastaneleri olmak üzere tüm kamu sağlık kurumlarındaki ücretlerin genel bütçeden karşılanacağını ifade edilmiş olması hastanelerin döner sermaye bütçeleri üzerinde yüklerin azaltılacağına da işaret ediyor.

Cumhuriyet Halk Partisi, AKP başta olmak üzere hemen tüm sağ iktidarların uygulamalarının aksine sağlık çalışanlarının devlet memuru olmasını öngördüğü için halen sözleşmeli olarak çalışan aile hekimlerini devlet memuru olarak atayacağını ifade ediyor. Zaten CHP’nin seçim bildirgesinin bir bölümü, AKP’nin seçim beyannamesinin aksine ayrı bir başlık olarak “*Sağlık Çalışanları*”na ayrılmış. CHP, bu başlık altında performansın nitelik göstergeleri dikkate alınarak yeniden düzenleneceğini, tüm sağlık çalışanlarının adil bir temel ücret alacağını, sağlık ve sosyal hizmet çalışanlarına fiili hizmet süresi zammı hakkının tanınacağını, ek ödemelerin arttırılacağını ve bu ödemelerin maaş ve emekliliğe yansıtılacağını, sağlıkta yıpranma payının hayata geçirileceğini, sağlık çalışanlarının emekli maaşlarının “yüksek düzey kamu personeli emekli maaşı” seviyesine getirileceğini ve sağlık personeline yönelik şiddetin yasal düzenleme ile önleneceğini belirterek sağlık çalışanlarının hemen tüm taleplerine olumlu karşılık veriyor. Ancak emekçiler açısından gayet olumlu vaatler ifade edilen bu bölüm, sağlık çalışanlarına grevli toplu sözleşmesi sendika hakkını zikretmemekle eksik kalıyor.

CHP’nin Seçim Bildirgesi’nde hasta ve hasta yakınlarının tıp hukuku bağlamında haklarına özel vurgu yapılmış olması, bu başlık altında hastaların ihtiyaç ve memnuniyetlerinin bağımsız

kuruluşlar tarafından izleneceğinin belirtilmesi ve kişisel sağlık verilerinin korunmasının yasal güvence altına alınacağını ifade edilmesi olumlu. Ancak bu kapsamda halen yürürlükte bulunan ve başta hekimler olmak üzere tüm sağlık çalışanlarında defansif tıp uygulamalarına yol açan malpraktis uygulamasının hangi temelde sürdürüleceğinin ya da sürdürülmeyeceğinin belirtilmemiş olması önemli bir sorun.

Son olarak CHP, “Sağlık Alt Yapısı” başlığı altında yeni ve modern devlet hastanelerinin devlet eliyle yapılacağını taahhüt etmesi, AKP döneminde sağlıkta önemli sorunlara yol açan kamu – özel ortaklık modelinin sonlandırılması açısından önemli bir zemin yaratmakta.

SEÇİM VE SAĞLIK: Halkların Demokratik Partisi

OSMAN ELBEK

Kimisi için yaşadığımız tüm sorunların nedeni, kimisine göre ise aksine toplumsal barışa giden yolun temel aktörüdür Halkların Demokratik Partisi (HDP).

Öte yandan bugüne kadar HDP'ye uzak duran kimi kesimlerin, çok farklı nedenlerden dolayı 27. Dönem Milletvekili Genel Seçimleri'nde partiye daha toleranslı yaklaştığı ve hatta baraj sorunu yaşamaması için oy desteğinde dahi bulunabileceği görülmekte. Bu çerçevede Kürt Sorunu'nun gövdesi üzerine inşa edilen HDP'nin kendisini "Türkiye Partisi" olarak tanımlaması, 24 Haziran öncesinde farklı kesimlerden ona yönelen ilginin önemini ve gücünü de arttırmakta.

İşte tam da bu noktada; Kürt Sorunu'nu Türkiye'nin demokratikleşmesi mücadelesi içerisinde görmek ve dahası bu ülke insanının eğitim, sağlık ya da sosyal güvenlik gibi Kürt Sorunu dışındaki yaşamsal sıkıntılarını da ele almak, bunlar için de çözüm önerileri geliştirmek HDP'nin bugüne kadar güven sağlayamadığı toplumsal kesimlerle teması açısından kritik önem arzetymekte. Bu nedenle yazı dizimizin üçüncü makalesi, milletvekili seçimine indirgenemeyecek bir konu olarak HDP'nin seçim vaatlerini sağlık ekseninde tartışmaya ayrıldı.

Halkların Demokratik Partisi Seçim Bildirgeleri:

Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP) ve Cumhuriyet Halk Partisi (CHP)'nin aksine HDP'nin tek bir seçim bildirgesi yok. HDP'nin 92 sayfalık Parlamento Genel Seçim Bildirgesi'ne ek olarak HDP Kadın Meclisi'nin yayımladığı 62 sayfalık HDP Kadın Seçim Bildirgesi ve ayrıca ekonomiyi doğrudan gündemine alan 14 sayfalık HDP Hakça Dağıtım Programı mevcut.

Bu aşamada HDP'nin son yıllarda Türkiye'nin can alıcı iki sorununu olan kadın ve ekonomi konusunu, başta Kürt Sorunu olmak üzere tüm konulardan ayrı olarak ele alması, bu toprakların tüm sorunlarını gündemine aldığıının bir kanıtı olarak değerlendirmek mümkün.

HDP Hakça Dağıtım Programı:

Program, AKP'nin kendi siyasi iktidarında emeği - doğayı sömürdüğü ve yandaşlarını büyüttüğü bir "rant ekonomisi" yarattığı iddiasıyla başlıyor. Bu bakış açısı nedeniyle OHAL'in bugüne kadar çok tartışılmamış ekonomik sonuçlarını dolar, euro, faiz ve enflasyon parametreleri üzerinden

irdeleyor. Benzer biçimde Türkiye'nin dış borcu ve 2023 hedeflerini de bu kapsamda analiz ediyor HDP'nin **Hakça Dağıtım Programı**.

Sağlık konusunun sağlık hizmetlerine indirgenemeyecek yapısı nedeniyle söz konusu program çerçevesinde ifade edilen yeterli gelir sağlama hedefi sağlıklı yaşama açısından çok önemli bir duruma karşılık geliyor. Bu bağlamda en düşük emekli ücretinin ve vergiden muaf olmak üzere asgari ücretin 3.000 TL olarak belirlenmesi yoksul kesimlerde hem sağlıklı kalma hem de sağlık hizmetlerine ulaşma açısından avantaj sağlayacaktır. Benzer biçimde Türkiye'nin yaşlanan nüfusunu dikkate aldığımızda yaşlılık ödeneğinin de arttırılarak 1.000 TL yapılacağının ifade edilmesi sağlıklı yaşama hakkı açısından önemli.

HDP Hakça Dağıtım Programı'nın Sosyal Haklar başlığı altında karşılık bulan "tüm yurttaşların nitelikli ve ücretsiz temel kamu hizmetleri"ne kavuşacağının belirtilmesi; bir yandan sağlık bağlamında sunulan hizmetlerin niteliğini, diğer yandan "temel" tanımı ile de kaynakların akılcı politikalar ve kamu yararı doğrultusunda planlanmasını düşündürüyor. Bu başlık altında gençler için aylık 500 TL ödeme yapılması, yoksullar için ihtiyaç sınırına kadar elektriğin (180 kW/h) ve suyun (10m³) ücretsiz olması, yoksullar için şehir içi toplu ulaşımın bedava olması ve engelliler için ücret ve istihdam tariflenmesi, neoliberal devlet bakış açısının ötesine geçerek yurttaşların temel haklarını gündeme getirmesi ve güvenceye alması açısından çok değerli.

Ayrıca bu başlık altında nükleer santral projelerinin iptal edileceğinin ve özelleştirilen şeker

fabrikalarının kamulaştırılacağının ifade edilmiş olması, Çernobil ve Fukuşima gibi ölümcül yıkımların ve obezite gibi sağlık sorunlarının önlenmesi açısından bu politikaların temel koruyucu sağlık hizmeti anlamına geldiği ortada.

AKP ve CHP beyanname ve bildirgesinin aksine **HDP Hakça Dağıtım Programı**, "sağlık sektöründe, kamu sağlığını tehdit eden piyasalaştırma ve özelleştirme uygulamalarını sonlandıracağı" ifadesine yer vererek söz konusu her iki partinin daha solunda konumlandırıyor HDP'yi. Bu bağlamda sağlık sistemi açısından özel sağlık sektörünün yaygınlaşmasını AKP, ücretsiz kamu sağlık sistemiyle birlikte gelişen

özel sektörü CHP, piyasa dışı nitelikli bir kamucu sağlık sistemini de HDP savunmuş oluyor. Ayrıca HDP, sağlık konusunun temelini oluşturan "barınma hakkı"nı da **Hakça Dağıtım**

Programı kapsamında gündeme getirerek; “insan ve doğa dostu kentler inşa edeceği”nin, “yoksulların düşük değerli konutlarından yüzde üç değil yüzde bir vergi alacağı”nın ve “herkese insan onuruna yakışır barınma imkânı sağlayacağı”nın altını çizerek sağlıklı bütüncül bir bakış açısıyla ele aldığını ortaya koyuyor.

HDP Hakça Dağıtım Programı, “Siyaset tercihte bulunmaktır. Ekonomi politikalarında da tercihimizi Yoksullardan, Emekten, Barıştan, Kadından, Doğadan yana kullanacağız” cümlesi ile sona eriyor.

HDP Kadın Seçim Bildirgesi:

“Artık biliyoruz ki gün, / biz kadınlarla başlar, cesaretle dayanışan / biz kadınlarla değişir!” vurgusuyla başlayan bildirgenin sağlık konusundaki en büyük vurgularını AKP iktidarı dönemindeki kadın – erkek eşitsizliği, kadına yönelik artan şiddet (“cins kırımı”), kürtaj yasakları ve cinsel istismar konusu oluşturuyor.

Öte yandan LGBTİ+ bireylerin de var olan eşitsizlik ve ayrımcılıktan etkilendiği belirtilen HDP Kadın Meclisi, “eşit, özgür ve onurlu bir yaşam” koşullarının dayanışma ile oluşturulacağını vurguluyor.

Sağlıklı yaşama hakkı bağlamında bildirmede kendisine yer bulan başlıca öneriler maddeler halinde sıralanırsa;

- Kadına Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesinin (İstanbul Sözleşmesi) hayata geçirilmesi
- Şiddete uğrayan kadınlar için ALO Şiddet Hattı’nın kurulması
- Şiddet mağdurlarının kamusal sağlık ve sosyal destek sistemlerinden ücretsiz yararlanması
- Nüfusu elli bini geçen her kentte Kadın Bakanlığı’na ya da yerel yönetimlere bağlı kadın “sığınağı” açılması

- Cinsel şiddete uğrayan kadınlar için “Tecavüz Kriz Merkezleri” açılması
- Homofobi ve transfobi temelli nefret cinayetleri ve ayrımcılıkla mücadele edilmesi
- 18 yaş altındaki evliliklerin engellenmesi için yasal önlemlerin alınması
- Sağlık, sosyal güvenlik ve istihdam başta olmak üzere tüm alanlarda toplumsal cinsiyete duyarlı bütçe planları yapılması
- Ev işçisi kadınların İş Kanunu kapsamında alınması
- Bakımın kadınların işi olmaktan çıkması için hasta ve yaşlı bakım evleri açılması
- Engelli kadınların iş, eğitim, sağlık, bakım ve sosyal güvenlik haklarının sürekli ve koşulsuz güvenceye kavuşturulması
- Babaya ve kocaya bağımlı olmayan sosyal güvence ve emeklilik hakkının sağlanması
- Mevsimlik tarım işçisi kadınlar için barınma, beslenme, temiz su, ücret, çalışma saatleri, iş güvenliği, sağlık, sosyal güvence ve çocukların eğitimi konularında yasal düzenlemelerin yapılması
- İstenmeyen hamilelikler ve kürtajın önündeki engellerin kaldırılması
- Doğum kontrolü ve cinsel sağlık hizmetlerinin parasız sunulması
- Her mahallede kadınların ulaşabileceği Kadın ve Çocuk Sağlığı Merkezleri’nin oluşturulması
- Mahallelerde çamaşırhane, kreş, ortak mutfak gibi kadınların ortak bir yaşam biçimini sürdürebileceği ve kendilerinin işletebileceği mekanlar açılması
- Kreşlerin ulaşılabilir, ücretsiz, anadilde ve 24 saat açık hizmet sunması
- Cezaevlerinde kadınlara yönelik çıplak arama, işkence, sağlık hakkına erişim engellenmesi ve temel ihtiyaçların karşılanmaması sorunlarının sona erdirilmesi
- Patriyarkal kapitalizmin “modern kent” anlayışına karşı ekolojik, cinsiyet eşitlikçi ortak yaşam alanlarının oluşturulması

HDP Parlamento Genel Seçim Bildirgesi:

Bildirgenin ruhunu en iyi yansıtan tanımlama “**Değişmeli, Değişir, Değiştirelim**” ifadesiyle başlayan giriş satırlarında saklı. Bu nedenledir ki bildirgenin kapağında da “**Senle Değişir**” vurgusu mevcut.

Siyasi partilerin genellikle “ağır” ve asık yüzlü dokümanlarının aksine karikatürlerle desteklenen bir sempatikliğe sahip olan bildirgenin giriş bölümünde yer verilen “HDP, Türkiye partisidir. Türkiye, HDP ile parlamentoda var olacaktır” saptaması, HDP’nin toplumsal barışa ulaşmada yer edindiği hayati konumu, “bölge” ölçeği dışında daha kapsamlı bir perspektifle gördüğünün

bir kez daha altını çiziyor. Zaten bu bakış açısının bir gereği olarak hemen ardından “HDP, bugün ülkenin içinde bulunduğu krizi emekçilerin ve ezilenlerin lehine dönüştürebilecek (...) yegâne partidir” ifadesi yer almakta.

HDP, bildirge ile kendisini emekçi ve ezilenlerden yana bir bakış ile tanımladığı için “grev ve toplu sözleşme hakkı”, “sosyal güvenlik hakkı”, “temel gelir hakkı”, “konut hakkı”, “engelli hakkı”, “temiz suya ve yeterli gıdaya erişim hakkı”, “anadilini kullanma hakkı”, “çocuk hakları” ve “yaşlı hakları”nın demokratik bir yeni anayasa ile garanti altına alınacağını ifade ediyor. Kuşkusuz bu hakların tamamının ayrı başlıklar altında ifade edilmesi sağlık hakkını var edip bütünleyen haklar olması açısından çok değerli.

Ayrıca ***Sığınmacılar ve Mültecilere Eşit ve Özgür Yaşam*** alt başlığı içerisinde halen var olan “*misafir*” statüsü(zlûğü) yerine sığınma ve mültecilerle “eşit yurttaşlık hukuku kapsamında” ve “hak konsepti” ekseninde bir ilişki kurulacağını ifade edilmiş olması, onların sağlık hakkı açısından AKP ve CHP bildirgelerinde yer almayan bir güvence sağlamakta.

Benzer biçimde ***Sosyal Büyüme Modeli*** bölümünde yer verilen “Kamu – özel ortaklığı modeli ile normal maliyetin en az yüzde 40 üzerinde olan yatırım ve fonlama modeline son vereceğiz” ifadesiyle, CHP Seçim Bildirgesi’nin aksine şehir hastanelerinin finansman modelinin ekonomiye getireceği yükü kabul etmeyeceğinin altını çizmekte. Zaten ***“Kaynaklar AKP’nin İsrafından Sağlanacak”*** başlıklı bölümde “Kamu özel ortaklığı kapsamındaki şehir hastaneleri, köprü otoban projelerinde devlet garantisi kapsamındaki ödemeleri durduracağız. Kamu yararına aykırı bu proje anlayışına son vereceğiz.” ifadesine yer verilerek bu öngörü net ve açık biçimde bir kez daha teyit edilmekte.

Seçim bildirgesinin ***Herkese Nitelikli Ücretsiz Kamu Hizmeti*** başlığı altında ise kamuda taşeron / geçici istihdam uygulamasının sonlandırılacağı belirtilmekte. Türkiye’de en fazla taşeron / geçici istihdam modelinin Sağlık Bakanlığı bünyesinde olduğu dikkate alındığında; HDP’nin bu vaadinin, kamuda güvencesiz çalışan sağlık emekçileri açısından anlamı daha iyi fark edilebilir.

AKP ve CHP seçim beyanname ve bildirgesinin aksine **HDP Parlamento Genel Seçim Bildirgesi**’nde sosyal eşitlik bölümü ayrı bir başlık olarak tanımlanıyor. Daha önemlisi bu bölümün giriş cümlesinde devletin sosyal eşitliği sağlamakla yükümlü olduğu ifade ediliyor. “Kişinin aileye ya da devlete bağımlı olmaktan kurtulmasını mümkün kılacak özgür ve sosyal yurttaşlık anlayışının esas al”ınacağını belirttiği bu bölümde gelir, su, elektrik, ulaşım ve barınma konularının temel yurttaşlık hakkı olduğunun altı çiziliyor. Ayrıca Sosyal Güvenlik Kurumu’nun “açık, demokratik ve hesap verebilir bir yönetim şekline kavuştu”rulacağı ve

bireysel zorunlu özel sigortaya yönelik katkı payı uygulamasının sonlandırılarak kesintilerin maaşlara yansıtılacağı vurgulanmış. Ayrıca **Çocuk Hakları Korunacak** başlığı altında çocuk yoksulluğunun önleneyeceği ve bu çerçevede “Tüm çocukların gıda hakkını korumak için her mahallede Gıda Bankası”nın kurulacağı belirtiliyor. Kuşkusuz **Sosyal Eşitlik Gelecek** ve **Çocuk Hakları Korunacak** başlıklı bölümlerde yer verilen bu ifadeler, sağlık hakkının toplumsal karşılıklarını yansıtmaması, sağlığın sosyal belirleyicilerini vurgulaması ve tüm bunları aile ve devletten ötede bir yurttaşlık hakkı olarak tarif etmesiyle AKP ve CHP beyanname ve bildirgesinden ayrışıyor.

Bildirgenin **Parasız, Eşit, Ulaşılabilir Sağlık Sistemi** başlıklı bölüm; AKP iktidarının sağlık hizmet alanını bir rant alanına dönüştürdüğü, bu alanı ulusal ve uluslararası sermayenin çıkarına terk ettiği ve özellikle şehir hastaneleri aracılığıyla sağlıkta şirket düzeni getirdiği saptamalarıyla başlıyor. AKP ve CHP seçim beyanname ve bildirgesinin aksine **HDP Parlamento Genel Seçim Bildirgesi** özellikle şehir hastaneleri bağlamında sağlık hizmet alanında yaşanan sorunları sağlığa erişim üst başlığının ötesinde bir “insan hakları ihlali” olarak

tanımlayarak sağlık ile insan haklarını doğrudan birbirine bağlıyor.

Öte yandan sağlık hizmetlerini tıpkı CHP Seçim Bildirgesi’nde olduğu gibi “parasız, eşit, ulaşılabilir, erişilebilir” olarak tanımlıyor. Ancak HDP, CHP’den farklı olarak sağlık hizmetlerinin bu vurguların dışında “anadilinde, cinsiyet eşitlikçi ve ekolojik, her bireyin katılımını esas alan”

biçimde olmasını da şart koşuyor. Kuşkusuz bu bakış açısı; HDP’nin sağlık hizmetlerine, CHP’nin ötesinde çok daha geniş bir perspektifle yaklaştığına, sınıfsal durum yanı sıra varolma kimlikleri, toplumsal cinsiyet ve doğa ilişkilerini de sağlık üst başlığı altında gündemine aldığına işaret ediyor. Benzer biçimde sağlık hizmetlerinin planlanma, uygulama, değerlendirme ve denetlenmesinde halk ile sağlık emekçilerinin katılacağı demokratik bir sağlık sisteminin gerekli olduğunu vurgularak diğer partilerden ayrışıyor.

HDP, tıpkı CHP gibi koruyucu ve sağlığı geliştirici hizmetlerin esas alınacağını, bu amaçla “halk sağlığı birimleri”nin kurulacağını ve bu birimler aracılığıyla sağlığın toplumsallaşması

alışmalarına yer verileceğini ifade ediyor. Öte yandan AKP ve CHP'nin aksine HDP, kamu hastanelerinde toplumsal yarar esaslı çalışmanın ilkeyi referans aldığı için "Performansa dayalı ücretlendirme gibi kâr odaklı uygulamalara son verilece"đini belirtiyor.

Bununla birlikte AKP'nin aksine tıpkı CHP gibi sağlık hizmetlerine erişimde ilave ücret, prim, katkı – katılım ve her türlü cepten ödemenin kaldırılacağını, sağlık emekçilerine yönelik şiddeti önleme mekanizmalarının geliştirileceğini ve şehir hastanelerinin kamuya devredilip kent içindeki hastanelerin korunacağını ifade ediyor.

Tüm olumlu yönleri bir yana ilaca erişim konusunda görüş beyan etmemesi, teknolojinin sağlık alanında kullanımının yarattığı sorun ve olanaklar hakkında düşünce belirtmemesi, tıp kurumunun tahakkümcü iktidar yapısını değiştirecek vaatlerde bulunmaması ve CHP'nin Seçim Bildirgesi'nin aksine sağlık alanında araştırma – geliştirme faaliyetlerine atıfta bulunmaması, tıp hukuku konusuna değinmemesi ve sağlık sistemini basamaklandırmış olarak ele almaması **HDP Parlamento Genel Seçim Bildirgesi'nin** eksik kalan ve aksayan yönlerini oluşturmakta.

Öte yandan HDP Bildirgesi, CHP Bildirgesi'nin aksine sağlık emekçilerinin özlük haklarını ayrı bir başlık altında tanımlamasa da tüm emekçiler için "bütün çalışma alanlarında (işsizlerin, emeklilerin, öğrencilerin, çiftçilerin) örgütlenme özgürlüğünün yolunu açacağı", "grev ve toplu sözleşme hakkını bütün çalışanlar için temel bir hak arama, koruma ve geliştirme aracı olarak güvenceye alaca"đını ve "hükümetin grev erteleme yetkisini kaldıracağı"nı ifade ederek siyasi partiler arasında emekçiler lehine en köklü ve kapsamlı öneriyi dile getiriyor. Benzer biçimde resmi haftalık çalışma saatini ücret kaybına yol açmaksızın 35 saate indireceğini, kayıt dışı çalışmayı ortadan kaldıracağını, kriz "bahanesi" nedeniyle toplu işten çıkarmaları yasaklayacağını, emeklilerin sendikal örgütlenme özgürlüğünün önündeki engelleri kaldıracağını, emeklilik yaşını düşüreceğini, kiralık işçi uygulamasına son vereceğini, özel istihdam bürolarını kapatarak istihdama yönelik aracılık hizmetlerini kamu eliyle yürüteceğini, kamu ve özel bütün çalışma alanlarında taşeronluğa son vereceğini, eşit işe eşit ücret uygulaması getireceğini, ayrımsız herkese iş güvenliği sağlayacağını, kıdem tazminatının gasp edilmesine izin vermeyeceğini, yarı zamanlı çalışan kadınların işsizlik ödeneği ve emeklilik haklarından yararlanma koşullarını genişleteceğini ve başta KHK'lerle ihraç edilenler olmak üzere haksız ve hukuksuz biçimde mağdur edilen tüm kamu emekçilerinin kayıplarını tazmin ederek görevlerine iade edeceğini vaat ederek emekçilerden yana olma kavramını ete kemiğe büründürüyor.

Son olarak **HDP Parlamento Genel Seçim Bildirgesi**, bir bütün olarak, en güzel ülkenin "adaletin olduğu", "insan haklarına saygı duyulduğu", "emekçinin hakkını aldığı", "sosyal

eşitliğin” sağlandığı, “herkesin sağlıklı yaşayabildiği”, “herkesin nitelikli eğitim alabildiği”, “doğa haklarının korunduğu”, “komşularla barış içinde” yaşandığı, “sanatın özgürce yapılabildiği”, “demokratik spor yapma ortamı”nın yaratıldığı, “gazetecilerin özgür” olduğu, “çocuk haklarının” tanındığı, “gençlere umut” verildiği ve “kadınların eşit ve özgür olduğu” bir ülke olduğunu ifade ederek sözlerini tamamlıyor.

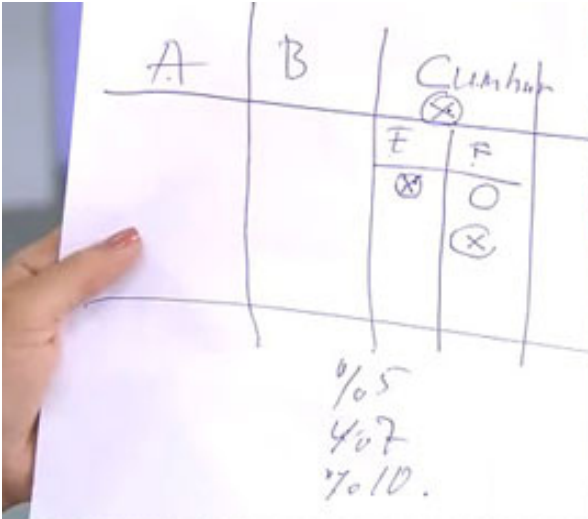

SEÇİM VE SAĞLIK: Milliyetçi Hareket Partisi

OSMAN ELBEK

Türk milliyetçiliği bu topraklarda, ulus devlet kuruluş sürecinden itibaren çok kültürlü ve çok kimlikli bir coğrafya ile tezat oluşturacak biçimde her zaman güçlü ve siyaseten hemen daima belirleyici olmuştur. Bu belirleyicilik, her zaman Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi geleneğinden gelen ve 9 Şubat 1969'da kurulan Milliyetçi Hareket Partisi (MHP) çatısı altında olmamıştır. Hatta 12 Eylül 1980 askeri darbesi döneminde yaşandığı gibi yöneticileri idam talebi ile yargılansa da, dönemin MHP'li Ticaret Bakanı Agah Oktay Güner'in isabetle vurguladığı üzere MHP'nin fikirleri çoğu zaman iktidarda olabilmıştır Anadolu denilen bu cennet cehennemde. MHP fikriyatı, kendi partisine sığamayacak kadar geniş bir etkileycilik gücüne sahiptir bu ülkede. Öte yandan Dokuz Işık doktrini etrafında Türk milliyetçiliğini siyaseten ete kemiğe büründüren *başbuğ* Alparslan Türkeş'in ölümü sonrası partide genel başkanlık görevini üstlenen Devlet Bahçeli döneminde de parti sınırları ile yetinmeyen bir etki sahası olmuştur MHP'nin.

Ancak 24 Haziran seçimlerine koşar adım yaklaştığımız bugünlerde var olan etki sahasının MHP olarak sürmediğini ve partinin ana gövdesinin niceliksel ve niteliksel olarak Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP) ile İyi Parti bünyesinde eridiğini görmekteyiz. Bu bağlamda Cumhurbaşkanlığı seçimi, haklı olarak Türkiye'de bir rejim tartışması ekseninde ele alınıyor olsa da, bu seçim süreci MHP açısından her ne pahasına olursa olsun parti olarak düştüğü baraj altı seviyesinde varlığını devam ettirmeye karşılık gelmektedir.

**Bahçeli çizerek
anlattı**

VIDEO HABER

**CUMHUR
İTTİFAKI**

Milliyetçi Hareket Partisi Seçim Beyannameleri:

Partinin tıpkı Halkların Demokratik Partisi (HDP) gibi birden çok seçim bildirgesi bulunmaktadır. Ancak bu seçim beyannameleri, MHP'yi değil ittifakı öne çıkarmaktadır. **“Millet Aklı”** alt başlığı altında düzenlenmiş beyannamelerin kapak ve içeriklerinde ön planda yer alan Cumhur İttifakı vurgusunun bir benzerinin ittifakın diğer bileşeni olan AKP'de bulunmaması ve AKP'nin ittifak vurgusundan azade olarak parti olarak kendi beyannamesini açıklaması bu bağlamda dikkat çekicidir. Pek muhtemelen bu farklılık, MHP açısından bu seçimin temel hedefinin, partinin adını ve varlığını geri planda tutup onu önemsizleştirme pahasına dahi olsa, ittifakın ana gövdesini oluşturan AKP'nin eteklerine tutunarak barajı aşma ve koltuğa ulaşma olduğuna işaret etmektedir.

Milliyetçi Hareket Partisi'nin seçim beyannameleri 133 sayfalık **Seçim Beyannamesi**, 32 sayfalık **Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi ve Cumhur İttifakı** ve 16 sayfalık **Milletimize Taahhütlerimiz** başlıklı üç dokümandan oluşmaktadır.

Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi ve Cumhur İttifakı:

Yazı dizimizin temel amacının seçim belgelerini sağlık yönünden analiz etmek olduğu için **Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi ve Cumhur İttifakı** seçim belgesi tartışmamızın dışında kalmaktadır. Çünkü bu metin, başlığından da anlaşılacağı üzere yeni oluşturulan hükümet sistemini ve Cumhur İttifakı'nı tanıtmaktadır.

Öte yandan başkanlık sistemine hemen her kesimden gelen eleştirilerin aksine Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'nin “Yargı, yasama ve yürütme katı biçimde birbirinden ayrılmış, kuvvetler arasındaki ayırım ve ilişkiler olması gereken şeklini almış” ve “Yasama ve yürütme arasından güçlü bir denge ve denetim sistemi kurulmuş ve hukukun üstünlüğü teminat altına alınmış” olarak tanımlanmış olması hayret vericidir.

Bu noktada başka bir altı çizilmesi gereken konu; muhtemelen MHP tabanında Cumhur İttifakı'na karşı gelişmiş rahatsızlığı ve kopuşu gidermenin bir yansıması olarak, ittifakın neden olduğu ve amaçlarını, AKP'nin aksine MHP'nin anlatmayı tercih etmiş olmasıdır.

Seçim Beyannamesi:

“Milli Diriliş Kutlu Yükseliş” alt başlığı altında sunulan beyanname; Türkiye Cumhuriyeti siyasi tarihini Kuruluş Dönemi (1923 – 1946), Çok Partili Siyasi Hayat (1946 – 2018) ve Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi (2018 Sonrası) olarak üç bölümde tarif etmektedir. İlginç olarak aslında bu dönemselleştirme, MHP’nin dahi 2018 sonrası dönemin demokrasinin temeli olan çok partili siyasi hayattan başka bir biçime dönüştüğünü kabul ettiğine işaret etmektedir.

Yeni hükümet sisteminin çerçevesinin aktarıldığı bu bölümde;

- Ekonomide toparlanma ve canlanma
- Devlet ve yönetimde Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemine uygun onarım ve yeniden yapılanma
- Karşılıklı güveni esas alan vatandaş odaklı bir yönetim
- Adaletine inanılan bir yargı sistemi
- Devlet ve toplum hayatında ahlâk ve kalite
- Terörün kökünün kazınması
- Yolsuzluk ve usulsüzlüklerin önüne geçilmesi
- Temel hak ve özgürlüklerin teminat altına alındığı ve hukuk üstünlüğüne dayanan demokratik bir düzenin tesis edilmesi
- Uluslararası düzeyde saygınlık ve sözü dinlenilir olma başlıkları vurgulanmaktadır.

Hiç kuşkusuz **Sunuş** bölümünde yer alan bu vurgular, aynı zamanda günümüz Türkiye’sinin eksikliklerini de tarif etmesi açısından önemli. Ancak bu bölüm, sorunlar yaşanan bu konuların aynı siyasi zihniyetin iktidara devam etmesi halinde nasıl çözüleceğini tariflemiyor. Aksine Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi’ne geçilmesi halinde bu sorunların adeta kendiliğinden aşılacağını ifade ediyor.

Beyanname, **Sunuş** bölümünün ardından yeni dönemde **“Güçlü MHP”**’nin nasıl var edileceğini, partinin amaç ve ilkelerini, toplumsal dayanışma ve uzlaşmayı, yeniden ve bir kez daha Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi’ni, yeniden ve bir kez daha Cumhuri İttifakı’nı ve ardından partinin politika ile taahhütlerini anlatıp **Uzun Vadeli Stratejik Hedef** tanımlayarak bitiyor.

Beyanname incelendiğinde MHP’nin politikaları arasında yurttaşların sağlıklı kalma ve sağlığını kaybettiğine iyileşme – esenlenmesine ilişkin özel bir projenin yer almadığı görölüyor. Bu bağlamda devlet ve yönetim reformu, üreten ekonomi programı, yolsuzlukla mücadele projesi, terörle mücadele ve millî birlik projesi ile yolsuzlukla mücadele, ahlâk ve kalitenin tesisi

projelerine yer veren MHP'nin beyanname kapsamında sağlık konusunu doğrudan hedefleyen özel bir politika önerisi yer almamakta.

İlginç olarak “Güçlü devlet, güçlü yönetim ve demokratik istikrar gayeleri(ni) yeni sistemin omurgası” olarak tarifleyen ve beyanname bünyesine “**Devletin Bekası**” başlıklı ayrı bir bölüm koyan MHP, konu ekonomi politikalarına geldiğinde “kamunun ekonomideki rolünün yol gösterici, düzenleyici ve denetleyici faaliyetler ile sınırlandırıl”masını öngörerek bekasını devam ettirmek istediği modelin sosyal devlet olmadığının da altını çiziyor.

Beyanname'nin **Politikalarımız** bölümünün 13. alt başlığı *Sosyal Koruma ve Sosyal Güvenlik* konusuna ayrılmış. Bu bölümde MHP, “devleti yaşatmanın yolunun insanı yaşatmaktan geçtiğine” atıfta bulunularak, devlet kavramından azade olması gereken insan haklarını devlet aygıtının bir parçasına indirgemekte.

Öte yandan bu bölümde yer verilen emekli ve yaşlıların “onurlu bir yaşam sürmesinin temin edilmesi” atıfı değerli. Benzer biçimde “Yaşlılara dönük politikalar, onların yaşlılık şartlarını hazırlayan gençlik ve aktif çalışma dönemlerini de kapsayacak şekilde olmalı” ifadesine yer vererek yaşlılığı öncesi ile bir bütün olarak tariflemekte. “Hiçbir yaşlı aç, açıkta ve muhtaç durumda bırakılmamalı ve yalnızlığa mahkûm edilmemelidir” politikası ise giderek yaşlanan ve yaşlanacak olan Türkiye toplumu açısından çok kıymetli.

Milliyetçi Hareket Partisi, sosyal güvence politikasında ise, “Vatandaşların geleceğinden emin olması ve yüksek standartlı bir hayat sürmesi için, bütün nüfusu kapsayacak nimet-külfet esasına göre işleyen çağdaş normlarda bir sosyal sigorta sistemi oluşturulmalı” gerektiğini ifade

ederek, vergi dışında ek ücrete (prim) ve doğal olarak koşula dayalı bir güvence sisteminden yana taraf olduğunu belirtiyor.

Kadın cinayetlerinin sıradanlaştığı bir ülkede siyaset yapan bir parti olarak ne yazık ki kadın politikalarını bağımsız değil, “Kadın, Çocuk ve Aile” başlığı altında ele alıyor. Bu bağlamda kadınlara yönelen şiddetin çoğunun aile içinden geldiğini göz ardı ederek, “Türk toplumunun temel taşı” olarak tariflediği aileyi zayıflatan unsurların ortadan kaldırılacağını ve “Başta kadınlarımızın aile içindeki konumu olmak üzere aile kurumunun güçlendiril”eceğini ifade ediyor.

Daha kötüsü ekonomik haklar, adalet, sağlık, eğitim gibi birçok alandaki kadın haklarını “fırsat eşitliği”ne indirgeyerek, toplumsal cinsiyet eşitsizliğine karşı eril bir körlükle malûl olduğunu gösteriyor.

Bununla birlikte kız çocuklarının okullaşmasına, istihdamına ve iş sahibi olmalarına destek veriyor. Ancak bir kez daha “hem kadına hem de erkeğe eşit desteğin sağlandığı çağdaş bir yaklaşımla sorunların çözümü için etkin politikaların geliştirilmesini” ifade ederek, toplumsal yapının var ettiği eşitsizliği, “eşit destek” vererek yeniden üreteceğini ifade ediyor.

Çocuk konusuna ise sadece şiddet, cinsel istismar, madde bağımlı ve sigara kullanımı temelinde yaklaşıyor MHP. Onların bağımsız birey olduğu gerçeğini ve bu gerçek kapsamında kendilerini gerçekleştirmenin imkânlarını maksimize edebilecekleri zeminleri tariflemiyor.

“Gelecek Türk asrı, geleceğin gücü Türkiye’dir. Gelecek, Türk-İslam toplumlarının küflü prangalarını söküp atmasına sahne olacaktır. Din tacirlerinden kurtulup, hainleri yok edip, taassup bekçilerini ayklarsak Türk-İslam ülküsü Türkiye’nin ve komşu coğrafyaların bayraktarlığı göreviyle İ’lâ-yı Kelimetullah mührünü cihana vuracaktır. İşte Kızılelma, o zaman cevabını bulacak, o halde amacına ulaşacaktır.”

Devlet BAHÇELİ

18 Mart 2018

12. Olağan Büyük Kurultay, Ankara

Milliyetçi Hareket Partisi, **Politikalarımız** başlıklı bölümün 19. alt başlığını ise -Cumhur İttifakı'nın diğer bileşeni olan AKP'den farklı olarak- ayrı ve bağımsız bir bölüm olarak **Sağlık** konusuna ayırmış.

Bu bölümün girişinde yer verilen “Doğuştan kazanılan bir insan hakkı olan sağlık, insanlar arasında hiçbir ayırım gözetilmeden devletin güvencesi altında olmalıdır” ifadesi sağlık hakkı açısından oldukça değerli bir çerçeve oluşturmakta. Benzer biçimde bu saptamanın devamında koruyucu ve önleyici hekimliğin ön planda tutulması gerektiğinin belirtilmesi de önemli. Ancak sadece koruyucu ve temel sağlık hizmetlerinde eşitlik vurgusu yapılması ve sadece bu hizmetlerin ücretsiz olduğunun ifade edilmesi büyük bir eksiklik. Daha önemlisi bu yaklaşım, Dünya Bankası tarafından geliştirilen neoliberal sağlık bakışıyla bütünüyle uyumlu.

Ayrıca sağlık insan gücünün ücret politikasında sağlık hizmet sunumunu etkileyen ve kimi yerde ağırlıkla belirleyen performans sistemi konusunda parti olarak görüş belirtmemesi büyük bir handikap.

Bulaşıcı olmayan hastalıkların gelişimine neden olan risk faktörlerinin azaltılmasına yönelik koruyucu sağlık programlarının uygulamaya konulması gerektiğinin ifade edilmesi önemli olsa da, risk faktörlerini yaratan temel nedenleri irdelemeye yanaşmamak ve sorunu makro düzlemde politikadan ayırtırmak aşılması gereken bir sorun olarak duruyor.

Benzer sorun, sağlık konusunu, onu temel olarak belirleyen gelir, barınma, ısınma ve kimlik başta olmak üzere sosyal bileşenlerden azade alarak sadece sağlık hizmetlerine indirgemekte gözlenmekte. Yine de bu indirgemeci bakış açısı, kentleşme konusunda sağlık altyapısına vurgu yapılması, “asayiş” ve “güvenlik sorunu”na indirgenen göç ile sağlıksız kentleşme arasında bir ilişki kurulması ve sadece genç işsizlere sağlık sigortası kapsamında gelir tarif edilmesi ile bir nebze olsun azalıyor. Öte yandan sığınmacıların “yeme, içme, barınma ve giyinmelerinin sağlıklı şartlarda temin edilmesi” ifade edilmesi değerli olmakla birlikte; “ülkeye sınır olan alanlarda ikametlerinin sağlanması”, “yurt içine dağılımlarının belirlenen yerlere yapılması” ve “süratle vatanlarına kavuşturulmaları” gerektiğinin altı çizilerek, MHP'nin dış göç sorununa da insan hakkı yerine asayiş gözüyle yaklaştığını gösteriyor.

“Tıp fakültelerinde daha kaliteli eğitim, öğretim ve sağlık hizmeti sunulması sağlanmalıdır” saptaması olumlu olmakla birlikte, bugünkü ortamda söz konusu şartların neden sağlanamadığı ve bu olumsuz koşulların nasıl aşılabileceğinin ortaya konmaması açısından eksiklik taşıyor.

İlaç, aşı, serum ve tıbbi cihaz konusunda ar-ge faaliyetlerinin destekleneceğinin ve bir strateji geliştirileceğinin belirtilmesi ise değerli. Ancak Türkiye ekonomisine yıkıma sürükleyebilecek bir

finans yükünü miras bırakacak olan şehir hastaneleri konusunda görüş beyan etmemesi, sağlık hizmet alanını basamaklandırılmış biçimde analiz etmemesi ve sağlık çalışanlarının başta şiddet olmak üzere sorunlarına dair bir gelecek perspektifi vaat etmemesi **Seçim Beyannamesi**'nin diğer eksik yönleri olarak göze çarpıyor.

Bununla birlikte Beyanname'nin **Milletimize Taahhütlerimiz** bölümünde yer verilen "Sağlık çalışanlarına yıpranma payı hakkı verilmesi", "Kamuda kadro alamayan taşeron işçiler, 4/B'li vekil, sözleşmeli, fahri ve geçici statüde çalışanların kadroya geçirilmesi" ve "Kamu çalışanlarının tüm ek ödemelerinin emekli aylığına yansıtılması" ifadeleri sağlık çalışanları açısından olumlu. Benzer biçimde "yardımcı sağlık personelinin kamu ve özel sektörde istihdamının yaygınlaştırıl"acağına belirtilmesi de gerek sağlık çalışanları gerekse toplum sağlığı açısından değerli.

Milletimize Taahhütlerimiz:

Bu dokümanın ilk bölümünü 26. Yasama Dönemi'nde gerçekleşen taahhütler oluşturuyor. Yazının girişinde de ifade ettiğimiz gibi aslında bu bölümde MHP adeta "fikirleri iktidarda" olan bir parti gibi gerçekleşen taahhütlerini sıralıyor: Anayasanın ilk dört maddesinin korunması ve "milletin terör belasından kurtarılması" başlıkları bu kapsamda kendisine yer bulan ana iki konu olarak dikkat çekiyor.

Öte yandan "terör örgütünün hamiliğini yapan belediyelere kayyum atanması", "Türk Silahlı Kuvvetlerine, yargıya, eğitim ve sağlık kurumlarına, devletin tüm hücrelerine sızmış olan FETÖ'cü hainlerin devlet kurumlarından temizlenmesi", "Olağanüstü Hal" uygulaması ve "Fırat Kalkanı ve Zeytin Dalı Harekâtları" ise özel olarak sahipleniliyor. Kuşkusuz MHP'ye oy veren kimi kesimler için söz konusu vurgu ve sahiplenmeler çok değerli ve kıymetli. Ancak öte yandan bu bölüm, AKP'nin bu konularda son yıllarda sergilediği icraatların geleneksel MHP çizgisinde olduğunu da gösteriyor. Başka bir ifadeyle MHP, "terörle mücadele" konusunda son yıllarda AKP'nin kendi çizgisine geldiğini ve aralarında bir fark kalmadığını da dolaylı olarak ifade ediyor.

Gerçekleşen taahhütler bölümünde sağlık alanı ile ilgili bir icraat yer almazken, **Seçim Beyannamesi**'nde ifade edilen kadro, ek ödemelerin emekliye yansıtılması, yıpranma payı ve yardımcı hizmet istihdamı 27. Yasama Dönemi için sağlık bağlamında gelecek taahhütler olarak tekrarlanıyor.

SEÇİM VE SAĞLIK: İYİ Parti

OSMAN ELBEK

Milliyetçi Hareket Partisi'nin iç tartışmalarından doğan İYİ Parti'nin Türkiye siyasi hayatındaki kalıcılığını bugünden öngörmek mümkün değil. Ancak 25 Ekim 2017 tarihinde tüzel kuruluşunu gerçekleştirmiş bir partinin, kuruluşundan sadece sekiz ay sonra hem Cumhurbaşkanlığı hem de milletvekili seçim süreci ile karşı karşıya kalması ve bu sınavlardan başarı ile çıkması oldukça zorlu bir iş. İYİ Parti kadrosunun bu dönemi nasıl atlatacaklarına ve zorlu virajda uçuruma savrulup savrulmayacaklarına hep birlikte tanıklık edeceğiz. Ancak bu seçim sürecinde ekranların İYİ Parti'ye fiilen kapatılmış olması, partinin seçim başarısının Beştepe'yi ciddi biçimde kaygılandıracağı aşikar.

İYİ Parti Seçim Beyannamesi:

“Toplumda Birlik, Ekonomide Güven, Yönetimde Liyakat” vurgusunu yapan İYİ Parti'nin seçim beyannamesi **Milletimizle Sözleşme** başlığını taşıyor. 138 sayfadan oluşan sözleşme

Türkiye'ye **“Yüzünü Güneşe Dön”** çağrısında bulunuyor.

İYİ Parti'nin Seçim Beyannamesi'nin adının **Milletimizle Sözleşme** olması öncelikle Thomas Hobbes ve Jean-Jacques Rousseau gibi ünlü düşünürlerin var ettiği “toplumsal sözleşme” kuramını çağrıştırıyor okuyucuya. Kurama doğrudan atıf vermemekle birlikte beyannamede yer verilen “Biz seçim beyannamemizin adını “Milletimizle Sözleşme” koyduk. Dünyanın en büyük milletin yaşadığı, dünyanın en güzel ülkesi olan Türkiye'yi yönetme anlayışımızı özetleyen bir isim olsun istedik. Özünde devlet, milletle yapılan bir sözleşmedir.” ifadeleri de toplumsal

sözleşme kuramının dayandığı meşru devlet otoritesinin yönetilenlerin izni ve rızasına dayalı olması gerektiği fikrini vurguluyor.

İYİ Parti'nin Seçim Beyannamesi, ilkeler başlıklı giriş bölümünün ardından yapılması hedeflenen icraatların maddeler halinde açıklamalarla sıralandığı bir yapıya ve akışa sahip. Bu bağlamda beyanname kapsamında toplam 404 adet madde tanımlanmış durumda. Beyannemenin 303 – 314 arası maddeleri ise **Sağlıklı Toplum** başlığına ayrılmış.

İYİ Parti **Sağlıklı Toplum** başlıklı bölümün ilk maddesinde “Sağlıkta İYİ’lik Reformunu gerçekleştireceğiz” ifadesine yer vermekte. Bu maddede sağlık yönetiminde çok başlılığın kaldırılacağı ve kapsamlı bir sağlık reformunun yapılacağı belirtiliyor. Ancak İYİ Parti’nin “reformun ana unsurları” olarak tanımladığı 11 madde, Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP)’nin halen uyguladığı Sağlıkta Dönüşüm Programı ile birebir aynı. Anlaşılan İYİ Parti, bir partinin aynı unsurlarını içeren bir programını, aynı unsurları barındıran “başka(!)” bir programla reforme eden dünyadaki ilk parti olacak.

Öte yandan aynı madde kapsamında “Hastası için en iyisini yapmaya çalışan hekim ve hekimine saygı duyan hasta sosyolojisi oluşturacağız” ifadesiyle sağlık hizmet alanında “sosyolojik bir açılım” da vaat ediyor İYİ Parti.

Getirdiği finans yükü ve sağlığın ticarileştirilmesi açısından çok fazla sorunları olan Şehir Hastaneleri’nin ise sadece “ulaşım konusunda ve erişimde sıkıntı yarat”ması açısından ele alınacağının altı çiziliyor. Bu eksik vurguya rağmen 308. maddede, bu hastanelerin “butik sağlık

merkezleri ve ihtisas hastaneleri”ne dönüştürüleceğini ve daha önemlisi borçlanma sözleşmelerinin yeniden düzenleneceğini belirtmiş olması değerli.

Ayrıca sağlık vaatleri kapsamında liyakata yapılan vurgu, sevk zincirinin tasarlanacağını ifade edilmesi ve “Erken tanı ve uygun tedavi, aşılama, ilaçla koruma, beslenmenin iyileştirilmesi, sağlık eğitimi, aile planlanması yanında en temel çözümün gelir dağılımındaki adaletsizliği gidermek olduğu bilinciyle tüm tedbirleri alacağız” görüşüne yer vermesi sağlığın sosyal bileşenleri yönünden gelir eşitsizliğini vurgulaması açısından kıymetli.

Sağlıkta KDV’nin azaltılma hedefinin özellikle sağlık hizmetleri ve ilaçlara yansıyacak olumlu çıktısı ve sağlık personelinin mecburi hizmete tabi edilmeyeceğinin ifade edilmesi önemli.

İYİ Parti, birinci basamak sağlık hizmetlerini “daha kaliteli; teşhis teknolojilerin olduğu, ayakta tedavilerin yapılabilirdiği, koruyucu sağlık hizmetlerinin sunulduğu” Aile Sağlık Merkezleri aracılığıyla sürdüreceğini belirtiyor. Bu noktada birinci basamağın “bölge temelli” kurgulanmaması ama “teknolojik” olarak zenginleştirilmesi dikkat çekiyor. Ayrıca seçilmiş uzmanlık alanlarından oluşan “İkinci Basamak Sağlık Merkezleri” kurmayı hedefliyor. Öte yandan tipik bir Dünya Bankası bakışıyla malûl olacak biçimde, “Kamu Sağlık Merkezlerinde sadece koruyucu sağlık hizmetleri”nin verileceğini ve sadece “Koruyucu sağlık hizmetlerinin devletin kontrolünde” olacağını ifade ediyor.

Tıpta uzmanlık eğitimini yeniden düzenleyerek Sağlık Akademisi kurmayı ve bu akademinin “özerk olmasını ve sağlık politikaları geliştirerek, projeler üretmesini sağlayacağı”nı belirtiyor. Ancak beyanname, kurulması planlanan bu Sağlık Akademisi’nin halen üniversite bünyelerinde var olan tıp fakültelerinden hangi açıdan farklı olacağını belirtmiyor.

Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) ve Halkların Demokratik Partisi (HDP)’den farklı olarak İYİ Parti, muayene ve ilaçlarda var olan katkı payını sadece emeklilerden almayacağını ifade ediyor. Bu noktada sağlık hizmetine erişimde büyük engellere neden olan cepten ödemeler konusunda AKP tüm ödemelerin devamından, İYİ Parti sadece emeklilerden alınmamasından, CHP ve HDP ise hiç kimseden alınmamasından yana bir politika tarifliyor.

Sağlık personelinin ücret politikasında var olan ve sağlık hizmet sunumunu ticarileştiren performans sistemini kaldırarak olması toplum sağlığı açısından önemli bir adım. Fakat madde kapsamında yer verilen “Yeni bir ücret sistemiyle, hekim ve diğer sağlık personelinin sistemden en verimli hizmeti vermeleri”nin sağlanacağını ifade etmesi, hem “yeni ücret sistemi”ni tarif etmemesi hem de neoliberal öngörünün kilit kavramlarından birisi olan “verimlilik” atfı olması açısından çok sorunlu. Bu noktada beyannamenin **Şeffaf ve Hesap Verebilir Bir Kamu Yönetimi** bölümünde yer verilen “Performans kriterleri ve hizmet sunum süreleriyle denetlenen” bir kamu hizmet sunum hedefi dikkate alındığında; İYİ Parti’nin, tıpkı Sağlıkta Dönüşüm Programı’nda olduğu gibi performans sistemini yine aynı sistemle reforme edeceği öngörülebilir.

Öte yandan hekimlerin günlük muayene ve müdahale edeceği hasta sayısını sınırlandıracak olması halk sağlığı ve çalışanlar açısından değerli. Ayrıca sağlık çalışanlarının çıplak maaşlarının emeklilikte de geçerli olmak üzere iki misli arttırılacağını belirtmesi sağlık emekçileri açısından kazanım anlamına geliyor.

Veri mahremiyetine vurgu yapılarak e-Sağlık Sistemi’nin hayata geçirilmesi, yerli “Medikal Sanayi”nin teşvik edilmesi, Geriatri (Yaşlı – Bakım) Sağlık Merkezleri’nin yaygınlaştırılması, ete kemiğe büründürülmemiş olsa da üniversite hastanelerinin güçlendirilmesi İYİ Parti’nin sağlık hizmet alanındaki olumlu hedefleri.

Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK)’na dair genel bir çerçeve çizmeden ve SGK kapsamındaki diğer tüm hizmetlerden azade olarak “Tip-1 diyabet hastası çocukların tanı ve tedavisinde kullanılan cihaz masraflarını”n SGK kapsamına alınacağını ifade edilmesi ise beyannamenin aslında eklektik hazırlandığının bir işareti.

“Hastane yapılanması ve sağlık hizmet sunumu ile kurumsal aidiyet ve yönetsel kademeleri derinden sarsan ve kişisel çekişme dışında hiçbir faydalı çıktı oluşturmayan Sağlık Bakanlığı ile üniversite hastanelerinin birlikte kullanılması olan “Afiliasyon” uygulamasına derhal son vereceğiz.” vaadi ise basamaklandırılmış bir sağlık sisteminin entegrasyonu açısından çok sorunlu. İYİ Parti’nin halen Sağlık Bakanlığı’nın üniversite hastanelerine “el koyma” amacını taşıyan afiliasyon uygulamasına karşı çıkması gayet anlaşılabilir bir durum. Ancak İYİ Parti’nin mevcut uygulamanın sorunlarını aşacak bir afiliasyon politikası önermemiş olması büyük bir handikap. Çünkü afiliasyon, doğru amaç ve hedeflerle uygulandığı takdirde ikinci ve üçüncü basamak hastaneler arasında çok kıymetli ve güçlü bir işbirliği geliştirir.

İYİ Parti’nin, **Sağlıklı Toplum** bölümünün son maddesinde halen yürürlükte bulunan Genel Sağlık Sigortası’na sahip çıkması ve bu çerçevede sağlık hizmetlerine ulaşmada tıpkı AKP gibi vergi dışında ek kaynak (prim) ödeme zorunluluğunu kabul ettiğine işaret ediyor. Öte yandan

Tasarruflar başlıklı bölümde “Tamamlayıcı sigortaların güvenilirliği ve getirisini” arttırarak “tamamlayıcı sigorta sahibi kişi sayısı”nın da arttırılacağı ifade ediliyor. Kuşkusuz bu politikalar, yurttaşların sağlık hizmetine ulaşması için vergi dışında iki ayrı prim ödemesini zorunlu kılıyor. Bununla birlikte seçim beyannamesinde yer verilen “yaşlılardan prim almayacağız” hükmü - yaş sınırını belirtmese de- en azından yaşlılar için sağlık hizmetlerine ulaşmak açısından güvence tarifliyor.

Sağlık çalışanlarının şiddet başta olmak üzere ekonomik ve sosyal sorunları konusunda görüş beyan etmeyen İYİ Parti, **Kamu Personel Rejimi** başlıklı

bölümde “başta sağlık personeli, posta dağıtıcıları olmak üzere kamu görevlilerine fiili hizmet zamlarını yeniden belirleyeceği”ni ifade ediyor. Benzer biçimde aynı bölümde grev ve toplu sözleşme içeren sendikal hakkını anmak yerine “Kamuda çağdaş bir sendikal örgütlenmeyi sağlayacak düzenlemeler yapacağız” ifadesiyle yetiniyor. Öte yandan taşeron işçilerin tamamının kadroya geçirileceğini ifade ediyor.

Yerel Yönetimler başlıklı bölümde yer alan “Çevreyi kirleten ve tahrip eden enerji üretiminden vazgeçeceğiz. Sürdürülebilir temiz enerji üretim politikalarını uygulayacağız” yaklaşımı koruyucu hekimlik açısından olumlu olmakla birlikte parti olarak özellikle nükleer enerji konusunda görüş beyan etmekten imtina ediyor. **Enerji ve Madencilik** bölümünde yer verilen yenilenebilir enerji biçimlerinin ve konut ile işyerlerinde yenilenebilir enerji üretiminin destekleneceği vaadi toplum sağlığı açısından değerli.

Ayrı ve bağımsız bir bölüm olarak **İklim Değişikliği ve Çevre** konusunun beyanname kapsamında yer alması ise çok değerli. Ancak bu bölümde iklim değişikliğini durdurmaya değil “uyum sağlamaya” yönelik bir eylem planının hazırlanacağını ve karbon borsasının kurulacağını ifade edilmesi büyük talihsizlik.

Öte yandan **İyi Kent Modeli** bölümünde yer verilen “Kentsel mekanları Ekolojik Planlama’yı göz önüne alarak planlayacağız, insan ve çevre arasındaki ilişkileri doğa ile uyumlu hale getireceğiz”

bakış açısı toplum sağlığı açısından sınırlı ve örtük de olsa umut veriyor. Yine bu bölümde “Şehiriçi ulaşımda emisyonsuz ve halk sağlığına duyarlı bisiklet ve yürüyüş yolları gibi “önce insan” odaklı ulaşım sistemlerini”n hayata geçireceğini vaat etmesi koruyucu sağlık uygulamaları açısından olumlu. **Tarım ve Gıda Güvenliği** bölümünde ise toplum sağlığı açısından önemli bir faaliyet olarak hayvansal üretimde bilinçsiz antibiyotik kullanımına son verileceği belirtiliyor.

Sosyal Politika, Eşit ve Adil Yaşam bölümünde ifade edilen İYİ Kart uygulaması ile işsiz ve düzenli geliri olmayanlara gelir, ulaşım ve gıda desteğinin sunulması sağlık hakkını var eden temel belirleyiciler açısından değerli. Ancak bu bölümde “Sosyal yardımları, sosyal politika aracı olarak, işsizliği değil, iş bulmayı özendirecek şekilde” düzenleneceğinin belirtilmesi, konunun yurttaş hakkı yerine hayırseverlik perspektifiyle ele alındığını düşündürmekte. Bununla birlikte “İhtiyaç sahibi ailelerin yeni doğan çocuklarının 36 aya kadar gıda ve temel ihtiyaçlarının karşıla”nacağını vurgulanması sağlık hakkı açısından çok değerli. Benzer biçimde çocukların tüm kamu hizmetlerinden ücretsiz yararlanacağını ifade edilmesi de kıymetli.

Beyanname incelendiğinde İYİ Parti’nin kadın sorununu ayrı bir başlık olarak ele aldığı, ancak konuyu tartıştığı bölüme **Kalkınmanın Odağında Kadın** başlığını koyarak kadın konusunu kalkınmaya kurban ettiği görülüyor. Benzer biçimde **“Kadın, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı”** önererek hemen tüm sağ partiler gibi kadın konusunu aileden bağımsız olarak ele almadığı fark ediliyor.

Son olarak **Madde Bağımlılığı İle Mücadele** için rehabilitasyon merkezleri kurulacak olması ve bu merkezlerde sunulacak hizmetlerden ücret alınmaması değerli. Öte yandan madde bağımlılığı ile mücadele eden ulusal ve yerel sivil toplum kuruluşlarının “kamu yararına faaliyet gösteren dernekler” statüsüne alınacağını ifade edilmesi bu alandaki sivil toplum örgütlerinin etkinliğinin artması açısından kıymetli.

